

Rok 1905.

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część XXXV. — Wydana i rozesłana dnia 25. maja 1905.

Treść: (№ 86 i 87.) 86. Ustawa o podwodach dla wojska w czasie pokoju. — 87. Rozporządzenie, którym na zasadzie umowy z Ministerstwem wojny zawartej, wydaje się postanowienia wykonawcze do ustawy z dnia 22. maja 1905, o podwodach dla wojska w czasie pokoju.

§ 6.

Ustawa z dnia 22. maja 1905, o podwodach dla wojska w czasie pokoju.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam co następuje:

§ 1.

Pod podwodą dla wojska w czasie pokoju rozumie się potrzebną do celów państwowych dostawę środków transportowych celem przewozu osób, względnie ciężarów wojskowych w czasie pokoju, za wynagrodzeniem ustawą oznaczoneni.

§ 2.

Prawo żądania dostawy podwody dla wojska w czasie pokoju obejmuje:

- a) zaprzęgi z uprzężą,
- b) zwierzęta osiodlane, wierzchowe i juczne,
- c) wozy zaprzęzione,
- d) woźniców do kierowania potrzebnych.

§ 3.

Prawo żądania rozciąga się na każdy, w czasie pokoju ze strony wojska nakazany transport osób wojskowych, ich rodzin, przepisowo dozwolonych usług i bagaży, względnie ciężarów wojskowych.

Przy transporcie nie będących jeszcze w przechowaniu i zarachowaniu wojskowem rzeczy skarbowych, które mają być przewiezione z jednego zakładu skarbowego do drugiego, lub z zakładu skarbowego do korpusów wojskowych, odbywa się przewóz w drodze najmu na kosztu dotyczącego etatu; gdyby to było niemożliwe, natenczas obowiązuje prawo żądania podwód.

Zwykle używane treny wojskowo-lokalne nie mają prawa do korzystania z podwód.

§ 4.

Transport podwodą obowiązuje dostawę jej do przewiezienia najmującego podwodę, jego służącego i normalnego pakunku podróznego.

§ 5.

Prawo korzystania z podwod dla wojska w czasie pokoju mają:

- a) c. i k. gwardye przyboczne,
- b) c. i k. wojsko i c. i k. marynarka wojenna,
- c) c. k. obrona krajowa,
- d) c. k. żandarmeryja,
- e) król. węgierska obrona krajowa, o ile i jak długo w krajach węgierskiej korony c. k. obrone krajowej również się podwody przyznaje.

§ 6.

Obowiązek dostawy podwody cięży na wszystkich posiadaczach zwierząt pociągowych, wierzchowych lub jucznych i wozów.

Od tego obowiązku uwolnieni są:

- a) Cesarz i członkowie Domu cesarskiego co do zwierząt pociągowych, wierzchowych lub jucznych i wozów dla Dworu przeznaczonych;
- b) panujący książę Liechtensteinu, co do koni i wozów należących do jego osobistego użytku w majorackim domu we Wiedniu i na zamku Eisgrub w Morawii;
- c) członkowie ciała dyplomatycznego przy c. i k. Dworze co do koni i wozów przeznaczonych do osobistego użytku;
- d) członkowie siły zbrojnej i c. k. żandarmeryi, następnie funkcyonariusze państwowi; wszyscy jednak tylko co do koni, do wykonywania ich zawodu niezbędnie potrzebnych;
- e) c. k. państwowie zakłady chowu koni, Dworskie i prywatne stadniny i c. i k. stacze remont odnośnie do wszystkich koni, następnie posiadacze licencyonowanych ogierów prywatnych, jakież posiadacze klaczy ze żrebiętami ssącemi (aż do czwartego miesiąca), względnie takich klaczy, które dowodnie w ostatnim, upływowym peryodzie stanowienia odstanowione zostały przez ogiery państowe, względnie prywatne licencyowane, jeżeli w przeciagu ostatnich dwóch lat nie pozostały niepłodne, co do tych klaczy;
- f) posiadacze koni służbowych wojskowych i obrony krajowej, do prywatnego użytku oddanych, co do tych;
- g) poczmistrze, utrzymujący stajnie pocztowe i przedsiębiorcy jazdy pocztowej co do koni, zwierząt jucznych i wozów, do ekspedyowania poczt potrzebnych;
- h) duszpasterze, lekarze praktykujący i weterynarze po wsiach co do zwierzęcia pociągowego, lub wierzchowego, do pełnienia obowiązków zawodu ich potrzebnego;
- i) straże pożarne na zasadzie statutów przez władze zatwierdzonych zorganizowane, co do tych zwierząt pociągowych, które bezwarunkowo potrzebne są do utrzymania pogotowia pożarnego.

§ 7.

Jak daleko sięga obowiązek dostawcy podwód, zawsze jest od ilości i rodzaju znajdujących

się w gminie a od tej czynności po myśli tej ustawy nie uwolnionych zwierząt zaprzęgowych i wozów.

§ 8.

Podwody się żąda; biorący podwodę ma jednak prawo sam sobie podwodę naiąć, o ile to, wyjawszy przypadek § 24. możliwem jest za cenę, która należącego się w tym razie wynagrodzenia za podwodę, nie przekracza.

§ 9.

Podwody żądać należy od gminy, która winna jest postarać się o jak najbardziej równomierny podział dostawy między zobowiązanych i jest odpowiedzialna za należyté spełnienie tej czynności urzędowej.

Jeżeli potrzebna jest większa liczba podwod, tak, że przypuszczać można, iż gmina zadosy-uczynić temu żądaniu nie byłaby w stanie, należy zwrócić się z żądaniem dostawienia podwód wyjątkowo do politycznej władzy powiatowej, która wtedy rozdzieli żądane podwody odpowiednio na więcej gmin.

Zarządzenia, których się domaga interes kraju lub miejscowości stosunki, mające na celu ulgę w ciężarze dostawy podwód lub uregulowanie sprawiedliwego ich rozdziału między zobowiązanych, zastrzega się — bez naruszenia postanowień tej ustawy — ustawodawstwu krajowemu.

§ 10.

Podwody żądać można albo do bezpośredniej jazdy z jednego miejsca do drugiego lub też do korzystania z nich na czas i to na półdzień lub na całe dnie.

§ 11.

Podwoda do jazdy bezpośredniej winna korzystać z najkrótszej używanej drogi.

Odległość, dla której takiej podwody żądać można, nie ma przekraczać 30 kilometrów a jeżeli w okolicy górzystej są większe spadzistości do przebycia, o ile możliwości 20 kilometrów.

§ 12.

Podwoda na czas wzięta, ma tą drogą, do jazdy możliwą jechać, którą biorący podwodę w wykonaniu swej służby obrać musi.

Korzystanie z takiej podwody aż do 8 godzin uważać należy za półdenną, na dłuższy przeciąg czasu jako całodzienną podwodę.

§ 13.

Żądając podwody do jazdy bezpośredniej powinno należeć gminie, względnie politycznej władzy powiatowej miejsce przeznaczenia, przy braniu podwody na czas, przypuszczalny czas trwania jazdy.

§ 14.

Jako zwierzęta pociągowe i wierzchowe celem przewozu osób służąć mają do podów konie.

Tam jednak, gdzie niema koni w dostatecznej ilości, lub ze względu na stan drogi są nie do użycia, można także użyć mułów lub mulo-osłów, ewentualnie do wozów także bydła rogatego.

Do przewozu osób należy dostawić stosowne do tego wozy, dla gażytów o ile możliwości kryte, na spręzynach.

§ 15.

Do transportu ciężarów jako zwierzęta pociągowe są dopuszczalne konie, muły, muło-osły i bydło rogate, jako juczne zwierzęta konie, muły i muło-osły.

Oznaczenie, który rodzaj zwierząt podwodowych w pojedynczych przypadkach ma być dostawiony, należy, o ile taki wybór jest możliwy, do biorącego podwodę.

§ 16.

Podwoda o zwierzętach pociągowych ma być w myśl żądania dostawiona, o jednym lub dwóch zaprzęgach.

Gdzie jednozaprzędowe wozy są używane, należy żądać podwody o jednym zaprzęgu.

Podwody o zwierzętach wierzchowych i jucznych są ograniczone na drogi niejezdzone.

§ 17.

Szybkość jazdy ma być taką, jakiej biorący podwodę żądać może przy należyciem uwzględnieniu stanu drogi i pogody, obciążenia wozu i stanu siły zwierząt podwodowych.

Doprzęgi są dopuszczalne tylko przy transporcie ciężarów pod góre.

§ 18.

Dostarczenia podwód domagać się można na granicach węgierskiego obszaru państwowego w razie zabezpieczonej wzajemności, także poza tą granicę.

§ 19.

Wynagrodzenie za podwodę od bezpośrednij jazdy oblicza się podług odległości miejsca dostawy od miejsca przeznaczenia, wyrażonej w kilometrach.

Przy podwodach na czas wynierza się wynagrodzenie za pół dnia podług odległości 20 kilometrowej, za cały dzień podług odległości 31 kilometrowej.

§ 20.

Podstawę do obliczania wynagrodzenia za podwodę stanowi należność pocztowo-konna od kilometra (podług wymiaru dla jazd konnych skarbowych przypadająca) i to od sumy przeciętnej od 5 do 5 lat dla każdego obszaru administracyjnego podług wymiaru ostatnich 5 lat wypośrodkowanej.

1. Jako stopy wynagrodzenia mają ohowiązywać:

- a) za konia z uprzężą lub osiodłanego, względnie muła (muło-osła) 130 procent powyższej sumy przeciętnej;
- b) za zaprzężonego wóla 90 procent, za zaprzężoną krowę lub zaprzężonego, względnie osiodłanego osła 60 procent sub a) ustalonego łącznego wynagrodzenia;
- c) za wóz 4 halerze od jednego kilometra.

2. Przy jeździe bezpośrednij podwodą należy się za użycie podwody do jazdy z powrotem, której żądać można w tym razie, jeżeli czas czekania na miejscu przeznaczenia nie dłużej trwa, jak cztery godziny 12·50 procent (to jest ósma część) przypadającej podług punktu 1 a) i c), względnie b) i c) łącznej należności.

Jeżeli czas czekania dłuższy jest jak dwie godziny, natenczas należy się za zaczątą trzecią, względnie czwartą godzinę wynagrodzenie w łącznym, podług punktu 1 przypadającym wymiarze od każdych dwóch kilometrów.

Jeżeli jazda podwodą na czas odbywa się w obrębie dwóch lub więcej obszarów administracyjnych, natenczas należy wziąć za podstawę do obliczenia łącznego wynagrodzenia podwody najwyższą, w obrębie tych obszarów administracyjnych ustaloną cyfrę wynagrodzenia.

§ 21.

Wynagrodzenie za podwodę ma biorący ją złożyć w gotówce do rąk zwierzchności gminnej w stacyi dostawy i to przy bezpośrednij jeździe podwodą z reguły z góry, przy jeździe na czas zaś przy odprawieniu podwody.

Jeżeli podwoda została odprawiona nie w samej stacyi dostawy, natenczas należy wynagrodzenie przesłać pocztą.

Kwity na odbiór wynagrodzenia za podwody są wolne od stempla.

§ 22.

Wszystkie wynagrodzenia, łącznie z kosztami za podwody po myśli § 8 najęte, obciążają — z wyjątkiem kosztów dla k. węg. obrony krajowej — etat Ministerstwa obrony krajowej.

Temu ma etatdziału administracyjnego, na którego rachunek podwodę wzięto, wynagrodzić kwotę sześciu halerzy od zwierzęcia podwodnego i kilometra.

§ 23.

Każdy dostawiający podwodę ma prawo żądać za szkodę przy czynności podwodowej na zwierzętach, wozach lub uprzężach, zwłaszcza wskutek nieprzestrzegania postanowień § 17. tej ustawy, przez przeładowanie wozu ponad ciężar normalny, lub też wskutek nieszczerść elementarnych bez własnej winy poniesioną — sprawiedliwego wynagrodzenia ze skarbu państwa, któremu przysługuje prawo poszukiwania zwrotu u winnego.

Odszkodowanie ze skarbu państwa nie ma jednak miejsca, jeżeli szkoda dowodnie z winy kierownika podwody powstała.

O słuszności pretensji do wynagrodzenia poszkodowanego, którą najpóźniej w przeciągu sześciu tygodni po doznaniu szkody u właściwej politycznej władzy powiatowej oznajmić należy, rozstrzyga władza polityczna w drodze instancyj.

§ 24.

Jeżeli podwoda — mimo żądania w swoim czasie — o naznaczonej porze nie została dostawiona lub nie w należytej liczbie i rodzaju, biorący podwodę ma prawo brakującą podwodę sam naiąć i to wyjątkowo nawet po cenie wyższej od wynagrodzenia przypadającego za podwodę.

Koszta, ustawowem wynagrodzeniem za podwodę ewentualnie nie pokryte, ściągnąć należy w razie przewiny gminy lub obowiązanego do dostawy podwody w drodze politycznej egzekucyj od uznanego za winnego opieszalości, w innym przypadku ponosi je dział administracyjny biorącego podwodę.

Obowiązany do dostarczenia podwody, uznany orzeczeniem za winnego opieszalości może być nadto skazany na grzywnę aż do wysokości 50 koron, w razie nieściągalności na karę aresztu aż do dni 5.

Grzywny wpływają do funduszu ubogich dotyczącej gminy, względnie do parafialnego funduszu ubogich.

Za zwłoki w czynności podwodowej przez biorącego podwodę spowodowane, należy się dążyćemu podwodę odszkodowanie i to za każde pół godziny czekania w myśl § 20, punktu 1, przypadające od kilometra łączne wynagrodzenie za podwodę, przy czym zwłok poniżej pół godziny nie uwzględnia się. Odszkodowania te, jak i w ogóle nadwyżki kosztów z winy biorącego podwodę powstałe, o ile ich biorący podwodę sam natychmiast nie pokryje, opędza dział administracyjny z prawem wstępniego poszukiwania u tego ostatniego.

§ 25.

Współudział gmin w sprawie dostarczania środków przewozowych, przewidziany tą ustawą, odbywa się w poruczonym zakresie działania pod kierownictwem politycznych władz administracyjnych i to w ostatniej instancji Ministra obrony krajowej.

Władze administracyjne rozstrzygają o wszystkich z dostawy podwód wynikających sporach, wątpliwościach i zażaleniach, oraz wykonywują postanowienia karne.

Właściwą jest polityczna władza powiatowa stacyj dostawy.

W przypadkach zażalenia § 9. odwołanie nie ma skutku odraczającego.

W postępowaniu karnem rozstrzyga ostatecznie polityczna władza krajowa.

§ 26.

Dokładniejsze postanowienia o legitymacji do żądania podwody, o oznaczeniu trenów wojskowo-lokalnych, o obciążeniu podwody i obliczaniu odległości i wynagrodzeń za nią, jakież o jakości zwyczajnie używanej podwody (§ 16, drugi ustęp) wydać należy w drodze rozporządzenia.

Drode rozporządzenia zastrzega się również postanowienia i zarządzenia, które mają być wydane w porozumieniu z królem węgierskim rzadem na przypadek wzajemności przy przejeździe podwody z jednego obszaru państwowego Monarchii do drugiego.

§ 27.

Ustawa ta wchodzi w życie z dniem 1. lipca 1905. Wszystkie w sprawie podwod wojskowych w czasie pokoju dotyczące wydane ustawy i przepisy tracą z tą chwilą moc obowiązującą.

§ 28.

Wykonanie tej ustawy porucza się Ministrowi obrony krajowej, który w porozumieniu z Ministrem wojny i innymi interesowanymi Ministrami wyda do wykonania tej ustawy potrzebne rozporządzenia i zarządzenia.

Wiedeń, na dniu 22. maja 1905.

Franciszek Józef w&r.

Gautsch w&r.

Schönaich w&r.

§ 7.

Rozporządzenie Ministerstwa obrony krajowej w porozumieniu z Ministerstwami spraw wewnętrznych, skarbu, rolnictwa i handlu z dnia 23. maja 1905,

którem na zasadzie umowy z Ministerstwem wojny zawartej, wydaje się postanowienia wykonawcze do ustawy z dnia 22. maja 1905, Dz. u. p. Nr. 86, o podwodach dla wojska w czasie pokoju.

Do § 3.

Pod „służącymi” rozumieć należy tak foyserów oficerskich, jak i tę służbę cywilną, którą brać z sobą przepisowo jest dozwolonem, pod „bagażem” tak przepisowy „pakunek podrózny”, znajdujący się przy osobach przewożonych, jak i wielki, przepisowy bagaż, który ma być oddzielnie od nich przesłany.

Ze względu na to, że odbywający się w drodze najmu transport, w drugim ustępie § 3. podanych towarów skarbowych jest w drodze umów uregulowany, korzysta się z podwód w takich przypadkach tylko nadzwyczajnie wyjątkowo.

Pod „trenem wojskowo-lokalnym” rozumie się te środki transportowe, które w pojedynczych stacjach i w ich sąsiedztwie potrzebne są do przewozu osób, transportu towarów jak i zaprzęgu wozów, a których zabezpieczenie, jakież żądanie i dostawa unormowane są przez umyslnie wydane osobne przepisy.

Czy w pojedynczym przypadku posługiwać się należy trenem wojskowo-lokalnym, czy też używać podwody, oceniają organa wojskowe.

Do § 4.

Na jednej podwodzie do przewozu osób przeznaczonej, ma znaleźć pomieszczenie:

W	na jednym		
	jedno-	dwo-	cztero-
konnym woźie do			
Dalmacyi.....	2	4	8
Galicyi, na Bukowinie	2	5	10
innych krajach	3	6	12

osób i ich normalny pakunek podrózny, nie licząc woźnicy, jego pakunku i karmy dla zwierząt pociągowych.

Osoby, — które ze względów służbowych znajdują się przy biorącym podwodę, np. przykład tłumacze przy rekognoskowaniu, żandarmi polni w czasie manewrów, pomocnicy wojskowi przy wojskowem zdejmowaniu planu i pomiarze itd. mają być przewiezione — na żądanie — w granicach powyższych również na woźie dla biorącego podwodę przeznaczonym.

Jeżeli chodzi o przewiezienie biorącego podwodę i jego rodziny, obowiązany jest dostawca wozu przewieźć nim w tych granicach nie tylko biorącego podwodę, lecz także resztę członków rodziny, następnie służących (łącznie ze służbą cywilną) i pakunek podrózny.

Pod „normalnym” pakunkiem podróznym należy rozumieć tak pakunek podrózny każdej osobie przepisowo przysługujący, jak i przedmioty potrzebne do użytku służbowego (instrumenta, plany, kaplice polne itp.).

Do § 5.

Oznaczenia pod a) do e) zawarte, obejmują wszystkie po myśli organizacji istniejące komendy, władze, oddziały wojska i zakłady, to znaczy wszystkie do nich należące, od nich i do nich przybywające, względnie odchodzące osoby (do § 8, I. ustęp 2), ich pakunek podrózny i bagaż, jakież rzeczy należące do majątku komend, władz, oddziałów wojska i zakładów.

Do § 6.

Ad lit. d). Należący do wojska i c. k. żandarmeryi są od obowiązku dostawy podwód co do

tej liczby własnych koni uwolnieni, dla których pobierają przepisowo porcę obroku.

Ad lit. e). Także ogiery, znajdujące się w prywatnym posiadaniu, są wolne od czynności podwodowej.

Przy licencyjonowanych ogierach prywatnych dowód dostarczyć należy przez okazanie licencji, przy odstanowionych klaczach przez przedłożenie poświadczania stanowienia.

Ad lit. g). Ile koni, zwierząt jucznych i wozów potrzebnych jest do przewozu poczt, osądza właściwa Dyrekcyja poczt i telegrafów.

Ad lit. h) i i). Do interpretacji oznaczenia „potrzebny” powolana jest polityczna władza powiatowa.

Do §u 7.

Polityczne władze powiatowe winne przy pomocy gmin wypośrodkować liczbę i rodzaj zwierząt podwodowych i wozów w celu zestawienia miary zobowiązania podwodowego dla pojedyńczych, w ich powiecie leżących gmin i podania w drodze politycznej władz krajobrazowej do wiadomości odnośnych dat dotyczącej terytorialnej komendzie wojskowej; zaszłe zmiany należy rokrocznie w miesiącu czerwcu wspomnianej komendzie tą samą drogą oznajmić.

Odpisy tych dat przedkłada się Ministerstwu obrony krajobrazowej.

Obowiązki i czynności w myśl postanowień tej ustawy na gminach ciążących, mają także obszary dworskie, ze związku gmin wyłączone, wypełniać w swych granicach.

Do §u 8.

I. Jako biorącego podwodę uważa się takiego, dla którego się podwody żądało, jak i tego, który rzeczywiście podwody używał.

Za legitymację do prawa żądania podwody, służy marszruta, rozkaz otwarty lub inny jaki pisemny rozkaz, jakotęż wezwanie do dostawy podwody. Gminy są jednak obowiązane dostawić podwodę nawet w tym razie, jeżeli wezwanie wyjątkowo bez okazania takiego dokumentu nastąpi przez osobę wojskową w uniformie. W takim przypadku biorący podwodę obowiązany jest jeszcze przed użyciem podwody potwierdzić gminie jej dostawienie. Potwierdzenie to ma zawierać liczbę i rodzaj dostawionych zwierząt podwodowych, liczbę wozów, cel jazdy, miejsce przeznaczenia, długość drogi w kilometrach, kwotę ewentualnie z góry

uiszczonego wynagrodzenia, przy podwodzie na czas, przypuszczalny czas trwania użycia, następnie przy podpisie (imię i nazwisko), godność i oddział broni (zakład itp.) biorącego podwodę.

II. Obowiązku dostawy podwód na gminach ciążących, nie narusza przysługujące bioracemu podwodę w razie potrzeby prawo zajęcia sobie samemu podwody i to nawet wtedy nie, jeżeli administracja wojskowa zawarła umowę dla uzyskania środków transportowych, potrzebnych do celów podwodowych.

O ile administracja wojskowa ma zamiar taką umowę na większe rozmiary zawrzeć, winna w pierwszej linii zwrócić się do dotyczącej gminy.

Do przypadku najmu stosują się tylko postanowienia § 22 ustawy.

Przy najmie odbywa się zarachowanie na podstawie wykazu ułożonego według wzoru załącznik 1, na którym odbierający wynagrodzenie ma Załącznik odbiór jego na żądanie potwierdzić.

Wyrównanie wynagrodzenia odbywa się bez interwencji gminy a potwierdzenia na to są wolne od stempla.

Do §u 9.

Podwody żądać należy nie od posiadacza zwierząt podwodowych i wozów, tylko od gminy (obszaru dworskiego).

W pierwszej linii żądać należy podwody od tej gminy, w której obrębie leży miejscowość, dokąd podwoda ma być dostarczoną.

Jeżeli przy dostarczaniu podwód dwie gminy wchodzą w rachubę, żąda się podwody od tej gminy, która leży w kierunku marszu (podróży); obowiązuje to zwłaszcza wtedy, jeżeli więcej gmin leży bezpośrednio koło dworca kolejowego, względnie miejsca (przystani) lądowania okrętów parowych.

Gmina ma zarazem uwiadomić obowiązanego do dostawy podwody o czasie, rodzaju czynności podwodowej, rodzaju wozów i zwierząt podwodowych, jakotęż dopilnować dostawy podwody.

Obowiązkiem gminy jest prowadzić spis i trzymać w ewidencji obowiązanych do dostawy podwód i podług tego spisu, o ile rodzaj czynności podwodowej pozwala, do niej wzywać.

Jeżeli zobowiązany do dostawy podwody, na którego kolej przypada, odpadnie, natemaz ma następnym razem powinności podwodowej zadość uczynić.

W razie zażądania od gminy — w granicach miary jej zobowiązania — dostawy podwód, których

dostarczenie z powodu nieprzewidzianych okoliczności (wypadki elementarne, choroba zwierząt itp.) wogół lub w żądanym rozmiarze jest niemożliwe, ma gmina natychmiast, ewentualnie telegraficznie donieść o tem przełożonej władzy powiatowej, która następnie wyda odpowiednie zarządzenie i uwiadomi żądającego bezwzględnie o rodzaju zarządzonej dostawy podwody.

W przypadkach, gdzie nie można z zupełną pewnością liczyć na dostawę podwód przez gminę w wymaganym rozmiarze, należy zwöcić się z żądaniem podwód do politycznej władzy powiatowej.

Wyjawszy przypadek niespodziewanie zaszły potrzeby, należy tak ze strony komend (władz, oddziałów wojska i zakładów) jak i osób pojedynczo podróżujących, podwód w ten sposób żądać, by wezwanie do gminy przyszło z reguły na 24 godzin, do politycznej zaś władzy powiatowej na 3 dni przed zapotrzebowaniem.

Jako miejsce dostawy podwód może być podane każde miejsce na obszarze gminy względnie najbliżej położony dworzec kolejowy, miejsce wylądowania (przystań) parowych okrętów, w razie żądania u politycznej władzy powiatowej, każde miejsce w obrębie powiatu.

Żądać podwody można ustnie albo pisemnie, w nagłych przypadkach także telegraficznie.

Żądanie dostarczenia podwód ma zawierać dokładne podanie miejsca dostawy i czasu, tudzież miejsca przeznaczenia (czasu trwania), niemniej liczby i rodzaju podwód.

Załącznik 2. Do pisemnego żądania użyć należy ułożonego według wzoru, załącznik 2, „wezwania do dostawienia podwody“. W razie telegraficznego lub ustnego żądania, należy gminie (politycznej władzy powiatowej) podług tego wzoru ułożone „wezwanie do dostawienia podwody“ doręczyć, względnie jak najszybciej pocztą przesłać. W rubryce „uwaga“ należy się wyraźnie na to powołać, że już telegraficznie, względnie ustnie żądanie postawiono.

Wezwania do dostawy podwod, które gminy, względnie polityczne władze powiatowe otrzymują, mają być przez 2 lata przechowywane.

W razie żądania podwody do jazdy wprost w drodze politycznej władzy powiatowej należy — jeżeli tego potrzeba — podać w rubryce „uwaga“ wezwania do dostawienia podwody, w których gminach z uwzględnieniem postanowienia §u 11 ma nastąpić zmiana.

Do §u 10.

Wyjawszy przypadek marszów, można dla dróg, względnie części ich, które przebyć można

zapomocą kolei żelaznej lub parowca, względnie na których połączenia pocztowe istnieją, żądać podwód tylko w nieuniknionych przypadkach.

Oznaczenie, czy podwody żądać względnie korzystać z niej należy do jazdy bezpośredniej, czy też na czas, przysłuży wyłącznie biorącemu podwodę, względnie organom wojskowym. Przytem ma się wziąć pod uwagę nieliczkość długości dotyczącej drogi, lecz i cel żądanej podwody.

Do §u 11.

Do ustalenia najkrótszego dostępnego połączenia stanowi podstawę karta marszruty wojskowej a o ile ona nie daje wyjaśnienia, podręcznik kursu pocztowego.

Jeżeli dostarczający podwodę ma wątpliwości z powodu nadzwyczajnych okoliczności co do jazdy jakąś drogą, należy skrupuły te o ile możliwości uwzględnić.

Podwody przy wykonywanych marszach mają, jeżeli się tego żąda, postępować za oddziałem wojska (trenem).

Maksymalne, ustawą objęte odległości mogą być przekroczone tylko w razie bezwarunkowej konieczności.

Jeżeli zresztą jazda bezpośrednią dla przewozu osób na większej przestrzeni się odbywa, należy ją o ile możliwości przerwać i do przebycia reszty drogi zażądać podwody od nowej gminy, która zawczasu ma być o tem uwiadomiona.

Oznaczenie czasu, względnie miejsca przerwania pozostawia się biorącemu podwodę z uwzględnieniem w każdym poszczególnym przypadku okoliczności i stosunków na szczególniejszą uwagę zasługujących.

Do §u 12.

Woźnicy podwody nie wolno się wzbraniać jechać drogą, którą mu biorący podwodę wskaże (do §u 11, ustęp 2).

Czas trwania użycia podwody wziętej na czas, poczyna się z chwilą, dla której dostawy podwody żądano a ona rzeczywiście do rozporządzenia była.

Przy całodziennych podwodach, łącznie z pasami, nie powinno się z reguły korzystać z podwody dłuższej niż 15 godzin.

Do §u 13.

O ile przy większym zapotrzebowaniu podwód polityczna władza powiatowa otrzyma doniesienie o miejscu przeznaczenia, względnie o czasie trwania

użycia, ma o tem niezwłocznie zawiadomić dotyczące gminy, celem natychmiastowego powiadomienia dostawiających podwody.

Biorący podwodę jest wyjątkowo także uprawniony użyć podwody do innego miejsca przeznaczenia, względnie na większą odległość lub na dłuższy przekąt czasu, jak to w wezwaniu podanemu było.

Podobnie, jeżeli tego nadzwyczajne, nieprzewidziane okoliczności wymagają, użyć można podwody zażądanej do jazdy na czas, do jazdy bezpośredniej i na odwrót. Oznaczenie rodzaju jazdy nastąpić ma jednak przed rozpoczęciem czynności podwodowej.

Do §u 14.

Na woźników brać należy tylko osoby zupełnie do tego się nadające, obeznane z miejscowością.

Wozy bydłem rogatem zaprzęgnięte dostawiać można do przewozu osób tylko wtedy, jeżeli niema ani koni, ani mułów, ani też muło-osiów do rozporządzenia, lub też stan drogi, która ma być przebyta, użycie innych zwierząt podwodowych wyklucza.

Do §u 15.

Wozy do transportu towarów użyte, muszą być mocne, zdolne do użytku, odpowiedniej celowi jakości i wytrzymałości i zaopatrzone należytymi hamulcami a o ile możliwości także przykryciem ochronnym (plachtami lub rogózkami itp.) dla ładunku.

Wozy, które wskutek zwykłego ich użycia, czy to przez zanieczyszczenie lub też odór itp. mogłyby oddziaływać w szkodliwy sposób na towary żywieniowe, są od transportu takich towarów wykluczone.

Przy wyborze zwierząt podwodowych ma biorący podwodę wziąć pod uwagę także i stan dróg, zwłaszcza ich górzystość.

Do §u 16.

Zasadniczo podwodę dostawić należy tak, jak jej żądano.

Go do użycia podwody z jednym zaprzęgiem obowiązują następujące postanowienia.

Ta jest:

a) bezwarunkowo zwyczajnie używana i dopuszczalna:

w Tyrolu (z wyjątkiem dróg Rovereto—Vallarsa i napowrót, Cles—Romeno i napowrót, następnie Mori—Brentonico, Calliano—Folgaria, Tajo—Romeno, Dalle Arche—Ste-

nico i Neumarkt, względnie Auer aż do Cavalese przy jeździe pod góre);

w Przedarauanii (z wyjątkiem dróg Thüringen—Blons, Bregenz—Fischanger, Schwarzach—Egg, Egg—Bezau, Bezau—Hittisau, Hittisau—Schwarzach i Egg—Hittisau);

w Salzburgu, w Tryeście, w Gorycy, w Gradyce i Karynty (z wyjątkiem obszaru gminy miejskiej Celowiec, następnie z wyjątkiem jazd osobowych na przestrzeniach Tarvis—Raibl—Seebachtalsperre i napowrót, Tarvis—Raibl—Predil—Flitscherklause—Flitsch i napowrót);

w Krainie (z wyjątkiem powiatu Tschernembla, następnie innych przestrzeni dróg państwowych, na których branie jednozaprzężnych podwód tylko do transportu osób ograniczyć należy, dalej przestrzeni dróg Suchen—Reinfritz i Suchen—Osilnitz w powiecie politycznym Gottschee, drogi Loitsch—Idria, potem dróg Neudorf—Soderschitz, Neudorf—Groß-Laschitz, Neudorf—Bloškopoliza—Laas, Nendorf—Bloškopoliza—Grahovo—Zirknitz i Neudorf—Radlek—Grahovo—Zirknitz);

b) warunkowo zwyczajnie używana i dopuszczalna:

w Austrii wyższej, w Czechach, w Austrii niższej w powiatach Wiedeń, Baden, Floridsdorf, Horn (z wyjątkiem obszaru gminy miejskiej), Ober-Hollabrunn, Zwettl, Krems, Mistelbach, Wr.-Neustadt (z wyjątkiem obszaru gminy miejskiej), Neunkirchen, Scheibbs i Waydhofen a. d. Ybbs;

w Morawii w powiatach Boskowitz, Datschitz, Igłau, Littau, Groß-Meseritsch i Neustadt;

w Dalmacji w powiatach Spalato i Sinj, tutajże w gminach Macarsca, Mulla i Zaravecchia;

c) zwyczajnie nieużywana a przeto niedopuszczalna:

w pod b) nie podanych powiatach i gminach Austrii niższej, Morawii i Dalmacji;

w Styrii, Galicyi, Śląsku, Istrii i na Bułkowinie;

w Austrii niższej i Karynty w obrębach miast Celowiec, Horn i Wr.-Neustadt;

w Krainie w powiecie Tschernembla, następnie na reszcie przestrzeni dróg państwowych co do transportu towarów, na koniec na drogach Suchen—Reinfritz i Suchen—Osilnitz w politycznym powiecie Gottschee, na

drodze Loitsch—Idria i na drogach Neudorf—Soderschitz, Neudorf—Groß-Laschitz, Neudorf—Bloškapoliza—Laas, Neudorf—Bloškapoliza—Grahovo—Zirknitz i Neudorf—Radlek—Grahovo—Zirknitz.

w Gradyse i Karynty i co do przewozu osób na przestrzeniach Tarvis—Raibl—Seebachtalsperre i napowrót, Tarvis—Raibl—Predil — Flitscherklause — Flitsch i z powrotem;

w Tyrolu na drogach Rovereto—Vallarsa i napowrót, Cles—Romeno i napowrót, następnie Mori—Brentonico, Calliano—Folgaria, Tajo—Romeno, Dalle Arche—Stenico i Neumarkt, względnie Auer—Cavalese w jezdzie pod góre;

w kraju Przedarulańskim na przestrzeniach dróg Thüringen—Blons, Bregenz—Fischanger, Schwarzach—Egg, Egg—Bezau—Hittisau, Hittisau — Schwarzach i Egg—Hittisau.

W Tyrolu i Dalmacyi do jazdy drożynami i ścieżkami żądać i dostawać należy tylko zwierzęta wierzchowe i juczne.

Do osądzenia, że drogą jaką jechać nie można i wozy podwodowe muszą być zastąpione przez zwierzęta wierzchowe i juczne służy za podstawę karta marszruty wojskowej. W razie potrzeby należy w danym przypadku przedłożyć potwierdzenie politycznej władzy powiatowej.

Gdzie jednozaprzężna podwoda jest bezwarunkowo w zwyczaju, można w miejsce żądanego dwukonnego podwód po dwie jednozaprzężne tylko w tym przypadku i o tyle dostawione o ile dwuzaprzężnych wozów dowodnie do rozporządzenia niema. Na ten fakt wystawi gmina urzędowy dokument i doręczy go bioracemu podwodę.

Gdzie jednozaprzężna podwoda jest względnie w zwyczaju i dopuszczalna, mogą być w miejscu żądanego dwuzaprzężnych podwód po dwie jednozaprzężne tylko w tym przypadku i o tyle dostawione o ile dwuzaprzężnych wozów dowodnie do rozporządzenia niema. Na ten fakt ma gmina wystawić urzędowy dokument i bioracemu podwodę doręczyć.

Tam, gdzie jednozaprzężna podwoda względnie jest w zwyczaju i dopuszczalna, mogą być na miejscu żądanego jednozaprzężnych wozów podwodowych tylko w tym razie i o tyle dwuzaprzężne dostawione, o ile jednozaprzężnych wozów dowodnie do rozporządzenia niema. Na ten fakt ma gmina wystawić urzędowy dokument i bioracemu podwodę doręczyć.

Jeżeli w czasie pory zimowej, względnie z powodu złego stanu dróg i niepogody użycie dwuzaprzężnych, względnie jednozaprzężnych wozów jest niemożliwe, może być zamiast żądanego dwuzaprzężnych wozów dostawiona taka sama liczba trójzaprzężnych a nawet w razie koniecznej potrzeby

czterozaprzędnych, na miejsce żądanego jednozaprzędnych równa liczba dwuzaprzędnych wozów.

Względem konieczności takiego zarządzenia wystawi gmina dokument urzędowy i doręczy go bioracemu podwodę.

Wnioski co do ewentualnych, na przyszłość potrzebnych uzupełnień postanowień na wstępnie zawartych, tudzież co do tego, że w pewnych porach roku na pewnych przestrzeniach podwodowych wskazanem jest używanie zwiększonej liczby zwierząt podwodowych, przedłożą polityczne władze krajowe lub komendy terytorialne wojskowe po wzajemnym porozumieniu się Ministerstw.

Do §u 17.

Przy przewozie osób, można żądać zależnie od stanu dróg i powietrza szybkości jazdy do ośmiu kilometrów, przy transporcie towarów trzech do czterech kilometrów na godzinę.

Jazdę podwodową, jeżeli droga dalszą jest nad 25 kilometrów, należy przerwać popasem mniej więcej jednogodzinnym i to po odbyciu więcej jak połowy drogi.

Przy transportach towarów dostawiający podwodę ma nadto prawo po każdej godzinie jazdy żądać popasu około 10-minutowego.

W czasie czynności podwodowych przy sposobności wykonywanych marszów winna podwoda, jeżeli się tego żąda, zastosować się pod względem szybkości jazdy i popasów do ruchu oddziału wojska (trenu).

Bezwzględnie dopuszczalne obciążenie normalne dwuzaprzędnych wozów podwodowych, następnie zwierząt podwodowych przy transporcie wielkiego bagażu i innych towarów jest:

W	Normalne obciążenie w kilogramach około				Uwaga	
	dwu- zaprzędna podwoda	zwierzęta juczne i to				
		juczny kon	muł, mulo- osiel	osiel		
Dalmacyi	330	90		60		
Galicyi		100				
na Bukowinie	490					
		80	100	70		
innych krajach	600	100			bez pakunku woźnicy, przyborów i paszy zwierząt podwodowych	

Na czterozaprzężny wóz należy podwójną ilość, na jednozaprzężny, połowę wyżej podanego ciężaru ładować.

Na wozach, użytych do transportu towarów wojskowych, należy przewieźć w razie potrzeby i o ile ustalone, normalne przeciążenie nie zostanie przekroczone, także oddział konwojujący.

Dozwolonego obciążenia podwóźnia nie można przekroczyć nawet wtedy, jeżeli w czasie zimowym lub z powodu złego stanu dróg, względnie niepo-myślnego stanu powietrza dostawiono więcej zwierząt pociągowych, niż się żądało.

Liczba zwierząt wierzchowych dla osób, które mają być przewiezione, winna zawsze odpowiadać liczbie tych ostatnich.

Drogi, na których dla ich górzystości potrzeba doprzedu, podane są na karcie marszruty wojskowej.

Gdyby doprzedów górskich potrzeba było wyjątkowo także na innych drogach, natenczas ma to gmina biorącemu podwodę potwierdzić.

O ile doprzedgi górskie okazują się z reguły potrzebne na spadzistościach dróg, które w wojskowej karcie marszruty nie są zaznaczone, należy celem odpowiedniego uzupełnienia wojskowej karty marszrutek, postawić odnośnie wnioski.

Doprzedgi brać należy w ostatniej, przed spadzistością drogi leżącej gminie, natychmiast jednak po przebyciu spadzistości odprawić. Dotyczące gminy mają być o ile możliwości wcześniejszej o odnośnym żądaniu doprzedu podwodowego uwiadomione.

Za doprzedgi wynagradza się tylko tę przestrzeń drogi, na której były użyte.

Ilość doprzedów stosuje się do každorazowej potrzeby. Ilość dostawioną ma gmina biorącemu podwodę potwierdzić.

Na drogach Rovereto—Vallarsa i napowrół, Cles—Romeno i napowrół, Tajo—Romeno i Dalle Arche—Stenico są doprzedgi górskie niedopuszczalne.

Do §u 19.

Za podstawę do obliczenia wynagrodzeń podwodowych przy podwodach do jazdy bezpośredniej i przy doprzedu służy przedewszystkiem wojskowa karta marszrutek a o ile ona należytego wyjaśnienia nie daje, podręcznik kursu pocztowego, względnie urzędowy przez polityczną władzę powiatową wystawiony certyfikat odległości.

Przy obliczaniu podwody i to za zwierzę podwodowe i wóz, jest kilometr najmniejszą odlegością, którą się wynagradza.

Dla każdego pojedynczego, ewentualnie w rączkę wchodzącego obszaru administracyjnego należy części dróg dodać i w sumie ułamki poniżej 0·5 kilometra opuścić, przeciwnie 0·5 kilometra i ponadto, liczyć jako 1 kilometr.

Tam, gdzie na wojskowej karcie marszrutek odległości podane są w godzinach chodu, oblicza się jedną godzinę chodu za 3 kilometry.

Zmiany tyczące się dróg, gościńców, odległości, nazw miejscowości, linii kolejki żelaznych, stacyj pocztowych, telegraficznych, kolejowych i parowcowych, które dojdą do wiadomości władz cywilnych i wojskowych (oddziałów wojska i zakładów), należy natychmiast przełożyć władzy oznajmić. O ile osobne instrukcje czeego innego nie zarządzają, przechodzą dotyczące wnioski z politycznej władzy krajowej lub wojskowej komendy terytorialnej po wspólnem porozumieniu się do Ministerstwa, które spowoduje ewentualne uzupełnienie lub zmianę wojskowej karty marszrutek.

Wnioski co do sprostowania odległości miejsc muszą polegać o ile możliwości na pomiarach kańcu-chowych i dokładnie zawierać początkowe, jakoteż końcowe punkty pomiaru.

Przy wciąganiu nowych lub sprostowanych odległości miejsc należy trzymać się systemu zaokrąglania w ten sposób, że ułamki poniżej $\frac{5}{100}$ kilometra się opuszczają, ułamki $\frac{5}{100}$ i ponadto liczyć jako $\frac{1}{10}$ kilometra.

Jeżeli żąda się podwody od dworca, miejsca lądowania (przystani) okrętów parowych, nie leżącego na obszarze dostawiającej gminy, należy się podwodzie wynagrodzenie za drogę od dworca do granicy gminy.

Do §u 20.

I. Należytość pocztowo-konną (Postrittgeld) (według wymiaru dla skarbowych jazd konnych), która tworzy podstawę dla wynagrodzenia podwodowego, zestawia półrocznie c. k. Ministerstwo handlu. Pięcioletnią przeciętną sumę należytości pocztowo-konnej oblicza w pojedynczych obszarach administracyjnych Ministerstwo obrony krajowej w porozumieniu z c. k. Ministerstwem skarbu i c. k. Ministerstwem wspólnem wojny.

Jedności służące za podstawę wynagrodzenia w wysokości 130% sumy przeciętnej, względnie 90% i 60% od 130% podaje się do powszechniej wiadomości.

Przy obliczaniu pojedynczych sum przeciętnych należytości pocztowo-konnej, tudzież powyższych jedności należy ułamki jako jeden halerz wstawić wtedy, jeżeli wynoszą pół halerza lub więcej, ułamków poniżej połowy halerza się nie uwzględnia.

II. Jeżeli w razie jazdy bezpośredniej podwoda przejeżdża więcej obszarów administracyjnych, natenczas za podstawę do obliczenia wynagrodzenia należy dla każdego z przejechanych obszarów administracyjnych, brać przypadającą na niego stopę jednostkową.

Jeżeli podwoda przy bezpośredniej jeździe przejeżdża na drugi obszar państwowego monarchii, natenczas przy obliczeniu wynagrodzenia podwodowego od zwierzęcia podwodowego i od kilometra przyjmuje się w drugim obszarze państwowym tę stopę jednostkową, która obowiązuje w ostatnim przejechany obszarze administracyjnym tej połowy monarchii.

Zarządzony w ustępie końcowym §u 20 ustawy o podwodach na czas obowiązuje sposób obliczania łącznego wynagrodzenia podwodowego także dla tej podwody na czas, której się używa poza granice w krajach korony węgierskiej.

III. Przy obliczaniu przypadającego łącznego wynagrodzenia należy ułamki, jeżeli wynoszą pół halerza lub więcej, liczyć za jeden halerz ułamki zaś poniżej pół halerza opuszczać.

IV. Ewentualne użycie podwody do jazdy z powrotem — nawet w razie czekania przekraczającego czas czterech godzin — stanowi przedmiot wzajemnej ugody między biorącym a dostawiającym podwodę.

W razie czekania dłuższego niż cztery godziny, należy również każdą dalszą zaczątą godzinę wynagrodzić zapłatą za dwa kilometry przypadającą, a jazdę powrotną $\frac{1}{8}$ częścią jazdy pierwszej.

Pobyt nie może jednak być tak długi, by łączne wynagrodzenie za cały czas czekania wraz z wynagrodzeniem za jazdę z powrotem ($\frac{1}{8}$ jazdy tam) miało być większe od zapłaty za jazdę pierwotną.

Jeżeli się byków do podwody używa, wynagradza się za nie podług stopy jednostkowej, na woły przypadającej.

Do §u 21.

Przy podwodzie do bezpośredniej jazdy uiszcza się wynagrodzenie za jazdę tam przypadającą, z góry do rąk gminy, za jazdę zaś z powrotem wraz z ewentualnym czasem czekania dopiero przy odprawieniu podwody, względnie — jeżeli ono ma miejsce nie w miejscu dostawy — pocztą.

Tylko w tych przypadkach, gdzie w braku dat potrzebnych wypośrodkowanie wynagrodzenia za podwodę jest niemożliwem lub też okoliczności są tego rodzaju, że natychmiastową wypłatę wykluczają, może być wynagrodzenie jeździe bezpośredniej nawet za jazdę tam przypadającą, pocztą gminie przesłane.

Jeżeli w jeździe bezpośredniej co do ruty lub miejsca przeznaczenia zajdzie zmiana a podwoda już z góry zapłacona została, natenczas należy pozostałą do płacenia kwotę różnicy wynagrodzenia również dodatkowo wyrównać.

Zarachowanie wynagrodzenia za dostawioną podwodę odbywa się na podstawie wykazu, podług wzoru załącznik 1 ulożonego, w którym zastępca Załącznik 1. gminy potwierdzi odbiór kwoty.

Na żądanie gminy biorący podwodę wyda jej pisemne poświadczenie zapłaty wynagrodzenia podwodowego.

Do §u 22.

Obrachunek między Ministerstwem obrony krajowej a etatami w rachubę wchodzących działań administracyjnych odbywa się kwartalnie na podstawie operatów popartych odnośnymi dokumentami.

Przy tem, jeżeli chodzi o zarachowanie podwody użytej do jazdy powrotnej, mają pojedyncze działy administracyjne wynagrodzić etatowi Ministerstwa obrony krajowej kwotę 6 h za pełną liczbę kilometrów, które na jazdę powrotną i po myśli § 20 na czas czekania przypadają.

Do § 23.

Jeżeli wskutek wypadków elementarnych lub też nieusprawiedliwionego żądania ze strony biorącego podwodę (przefadowanie lub forsowanie podwody itp.) bez winy dostawcy podwody, względnie kierownika jej powstała szkoda, natenczas udziela się wynagrodzenia, podług okoliczności i z uwzględnieniem szczególnych warunków konkretnego przypadku wymierzonego.

Za winę dostawcy podwody poczytuje się przedewszystkiem, jeżeli w czasie jazdy podwodą na jaw wyjdą braki, o których wdrożone dochodzenia wykażą, że już w chwili dostawienia podwody istniały.

Szkoda, za którą dostawcy podwody zależnie od okoliczności należy się słusze wynagrodzenie ze skarbu państwa, może być poniesiona na wozach, zwierzętach podwodowych i na ich uprzęży.

Jeżeli w czasie jazdy podwodowej zajdzie przypadek uszkodzenia wozów, zwierząt podwodowych lub uprzęży, któreby po myśli tego paragrafu mogło dać powód do żądania wynagrodzenia, natenczas w interesie wykazania pretensji do odszkodowania mają tak biorący podwodę jak jej kierownik zrobić natychmiast (biorący podwodę ewentualnie także później) albo osobne pisemne lub też protokolarne doniesienie w najbliższej położonej gminie z ewentualnym podaniem świadków; gmina przesyła je politycznej władzy powiatowej miejsca dostawy.

Ewentualnej pretensji do wynagrodzenia szkody ma dostawca podwody możliwie jak najprędzej u politycznej władzy powiatowej miejsc dostawy dochodzić, w każdym razie jednak w ciągu sześciotygodniowego terminu prekluzyjnego. Władza ta zarządzi dochodzenia potrzebne do wyjaśnienia istoty czynu i przeszle akt całego toku rozprawy do oświadczenia się — zależnie od działu administracyjnego, dla którego podwodę brano — właściwej komendzie wojskowej terytorialnej, komendzie dywizyjnej obrony krajowej lub krajowej komendzie żandarmeryi, względnie komendzie oddziału wojskowego dotyczącego zakładu chowu koni.

Jeżeli między biorącym podwodę a dostawcą jej nie przyjdzie do ugody, rozstrzyga w pierwszej instancji polityczna władza powiatowa z wyraźnym zaznaczeniem, czy szkoda powstała z winy dostawcy podwody, względnie jej kierownika lub też wskutek innych okoliczności, które bliżej określić należy.

W orzeczeniu o prawnym istnieniu prawa do wynagrodzenia należy orzec o wysokości szkody, która ma być przez skarb państwa pokryta, jakoteż o ponoszeniu wydatków na rzeczoznawców i innych zresztą ewentualnie powstałych kosztów. Co do szkody, która ma być pokryta, wchodzą w rachubę zależnie od przynależności biorącego podwodę, następujące działy administracyjne: c. i k. wojsko (marynarka wojenna), c. k. obrona krajowa, c. k. żandarmeryja i c. k. Ministerstwo rolnictwa dla zakładów chowu koni.

Każde orzeczenie należy podać do wiadomości dostawcy podwody, jakoteż wpierw oznaczonej, oświadczającej się komendy z dopuszczeniem rekursu do politycznej władzy krajowej.

Rekurs wnosi się do politycznej władzy krajowej, w ostatniej instancji do Ministerstwa obrony krajowej.

Jeżeli rozstrzygnięcie, przyznające wynagrodzenie ze skarbu państwa stało się prawomocnym, jakoteż w razie, jeżeli pod względem wynagrodzenia przyszła do skutku ugoda, przedkłada się cały akt rozprawy w drodze służbowej Ministerstwu obrony krajowej, które go dalej przeszle — celem wypłaty przyznanego wynagrodzenia, względnie celem korzystania z prawa zwrotnego poszukiwania na biorącym podwodę, który winę ponosi — dotyczącemu Ministerstwu lub też we własnym zakresie działania zarządzi, co uzna za stosowne.

Koszta wynagrodzenia rzeczoznawców jak i inne zresztą powstałe (ustęp 7) ponosi w tym razie, jeżeli żądanie odszkodowania zostało postawione, jednak wynagrodzenia ze skarbu państwa nie przyznano, dostawca podwody, w razie zaś przyznania wynagrodzenia dział administracyjny, dla którego podwody się używa.

Ewentualna ugoda (ustęp 6) winna się roziągać i na ponoszenie powstałych kosztów.

Biorącego podwodę przesłuchuje władza polityczna zawsze w drodze jego własnej władzy wojskowej.

Do § 24.

I. Dostawę podwody uważa się za nieodpowiednią, jeżeli gmina — pominawszy nadzwyczajne stosunki — nałożonego jej § 9. ustawy zobowiązań wcale nie wypełniła a przynajmniej nie w należyty sposób, lub też jeżeli zobowiązany do dostawy podwody pomimo powiadomienia przez gminę w sposób odpowiedni zaniecha dostawy podwody w tym rodzaju, jaki mu przepisany został.

Jeżeli podwoda, pomimo zażądania jej zawsze, nie została dostawiona w oznaczonym czasie, lub też w należytej liczbie i rodzaju, natenczas winien biorący podwodę natychmiast potwierdzenia tego od gminy zażądać i je jak najspieszniej pułkowi (komendzie itp.), w którym rachunek się składać będzie, z podaniem liczby i rodzaju wynajętych przez siebie podwód i uiszczonej za nie kwoty przedłożyć.

Pułk (komenda) zrobi o tem doniesienie politycznej władzy powiatowej miejsca dostawy celem dalszej czynności urzędowej.

Na podstawie tego doniesienia wdraża polityczna władza powiatowa potrzebne dochodzenia i wydaje następnie odnośnie orzeczenie.

W razie orzeczenia, że ani obowiązany do dostawienia podwody, ani też gmina winy nie ponosi, należy w orzeczeniu oznaczyć także dział administracyjny biorącego podwodę, który koszta podwody ustawniem wynagrodzeniem nie pokryte, ma wyrównać.

Orzeczenie ma się doręczyć z dopuszczeniem rekursu obowiązanemu do ponoszenia nadwyżki kosztów, zawsze jednak także właściwej komendzie wojskowej terytorialnej itp. (vide do § 23).

W przypadkach rekursu rozstrzygają polityczne władze krajowe w drugiej a Ministerstwo obrony krajowej w trzeciej instancji. W postępowaniu karnym polityczna władza krajowa orzeka nieodwoalnie.

II. Z zasady obejmuje się podwodę w tej chwili, na którą się jej dostawy zażądało.

Dający podwodę nie jest obowiązany czekać na jej objęcie dłużej niż 2 godziny (wyczekiwanie).

W ustępie końcowym § 24. oznaczone zwłoki, które należy odszkodować, mogą powstać:

- a) Przy podwodzie do jazdy bezpośrednio przed lub w czasie jazdy, następnie przez nieobjęcie podwody w powyżej ustalonym czasie wyczekiwania;
- b) przy podwodzie na czas tylko przez nieobjęcie podwody w czasie wyczekiwania, ponieważ inne zresztą przy tym rodzaju podwody powstałe zwłoki wlicza się do czasu trwania czynności podwodowej.

W przypadkach a) i b) należy za każde całe półgodziny zwłoki, względnie czasu wyczekiwania uiścić po myśli § 20, punkt 1, przypadające za jeden kilometr łączne wynagrodzenie podwodowe.

Przy podwodzie do jazdy bezpośrednią można za zwłoki żądać wynagrodzenia jednak tylko wtedy, jeżeli zwłoka rzeczywiście jest udowodniona.

Wynagrodzenia za zwłoki przed i w czasie czynności podwodowej, następnie wynagrodzenia przypadającego za czas wyczekiwania należy o ile jej biorący podwodę natychmiast sam nie pokryje,

żądać w drodze właściwej politycznej władzy powiatowej, która się, do tego co zniesie z dotyczącą komendą wojskową terytorialną itp.

Jeżeli zapłata żądanego wynagrodzenia zostanie odmówiona, natenczas polityczna władza powiatowa postąpi w drodze rozstrzygnięcia, a do odnośnego postępowania znajdą analogiczne zastosowanie postanowienia § 23.

Do §u 25.

Certyfikaty odległości, jakoteż inne zresztą przez władze polityczne wydawane potwierdzenia, że szczególniejsze stosunki w gminach istnieją, wystawia ta władza polityczna powiatowa, na obszarze której dotycząca gmina względnie przestrzeń drogi jest położona.

Bylandt wlr.

Kosel wlr.

Call wlr.

Buquoy wlr.

Schönaich wlr.

Wykaz zapłaconych wynagrodzeń za podwody

P o d w o d a p o d l u g c z a s t

Korpus wojska (oddział) etc.

Oddział (funkcyonaryusz rachunkowy)

Wykaz zapłaconych wynagrodzeń za podwody

za miesiąc . . . . . 19 . .

Podwoda do jazdy bezpośrednio

Transport odbył się		Liczba		Jednostkowa stopa wynagrodzenia podwodnego od 1 km i od jednego konia (nula)		Ustawowo przypadająca należytość za jazdę tam (rubryki 8 i 17)		Czas czekania i powrotny, jeżeli rzeczywiście podwody do tego uxyto (1% wynagrodzenia za jazdę tam, rubryki 18)		Czas czekania, który zatem ma być wynagrodzony za każdą zatrzymaną w drodze (rubryki 20 i 21)		Ustawowo przypadające łączne wynagrodzenie (rubryka 18, ewentualnie także 19 i 22)		Ustawowe wynagrodzenie (przy dostawionej podwodzie we wszystkich przypadkach, — w razie najmu wstawić wtedy, jeżeli odbior na tycie potwierdzony)		Potwierdzenie odbioru i płacenie gminy przy dostawionej podwodzie — powiedzenie odbioru dostawcy w przypadku najmu etatu		Przypada na																		
1	Liczbę porcji:	2	Datę	3	na obszarze administracyjnym kraju	4	od	5	do	6	podwodę dostawiono	7	podwoda została nuyeta przez zdującego kilometrów	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

Załącznik 2.

Korpus wojska:

(Ranga i nazwisko żądającego.)

Wezwanie do dostawienia podwody.

Gmina (polityczna władza powiatowa), do której wezwanie się zwraca		
Korpus wojskowy (oddział, pododdział itd.), względnie ranga, nazwisko i pułk (batalion) tego, dla kogo się podwody żąda		
Do przewozu osób	Liczba i rodzaj podwody (w cyfrach i słownie podać)	
Do transportu bagażu i innych towarów	od	
Do jazdy bezpośredniej	do	
		użyje się przypuszczalnie do jazdy z powrotem
Do użycia na czas przypuszczalnie na		. . . . . godzin
Dzień (tygodnia i miesiąca)		
Godzina (w cyfrach i słowach podać)	dostawy	
Miejsce		
Uwaga		

. . . . . , dnia . . . . . 19 . .

(Podpis żądającego.)

